

نقش توسعه صنعتی، در تغییرات جرائم

سرهنگ ستاد رضا غنی لو - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی

تاریخ دریافت: ۸۷/۳/۱۸ تاریخ پذیرش: ۸۷/۵/۳۰

چکیده

توسعه صنعتی (صرف نظر از منافع علمی و مادی آن) مسائل جدید اجتماعی را با خود آفریده است. این فرآیند در جهان سوم به علت الگوگیری و توسعه نامتوازن بعضاً موجب افزایش یا کاهش جرائم شده و یا شکل خاصی به آن داده است. در این مقاله تاثیر جامعه صنعتی شونده با شاخص های پنج گانه تمرکز جمعیت در شهرها - توسعه تکنولوژی و فرهنگ آن - پول سالاری و مصرف گرایی - فردیت گرایی - و تضعیف نقش نظارتی و حمایتی خانواده های سنتی، بر عناصر مادی و معنوی و قانونی جرم بررسی خواهد شد.

نتایج تحقیق نشانگر آن است که تاثیر صنعتی شدن بر تغییرات شکلی جرائمی از قبیل جعل و کلاه برداری و جرائم سیاسی کاملاً مؤثر بوده، اما تغییرات محتوایی معنی داری مشاهده نمی شود، در حالیکه در خصوص تاثیر صنعتی شدن بر افزایش جرائمی از قبیل خودکشی - سقط جنین - مصرف مواد مخدر - تصادفات جاده ای - طلاق - فرار از منزل نوجوانان ارتباط کاملاً معنی داری وجود دارد. همچنین صنعتی شدن در ایجاد جرائمی از قبیل جرائم رایانه ای - مواد مخدر صنعتی

کارگاه

۴۰

دوره دوم
تابستان ۸۷
شماره ۳

و پول‌شویی کاملاً مؤثر، اما در خصوص جرم قاچاق انسان ارتباط کمتری دیده می‌شود. پیشنهاد اصلی تحقیق این است که نهادی فرابخشی به صورت شورائی پس از احراز جایگاه قانونی به ریاست مقام محترم ریاست جمهوری یا ریاست محترم قوه قضائیه با دبیری فرماندهی محترم ناجا تشکیل شده و ضمن تدوین سیاست جنائی کشور و مهندسی مجدد سازمان‌های ذی‌مدخل در امر مقابله با گسترش جرائم که منبعت از تغییرات اجتماعی است و می‌تواند به عنوان تهدید امنیت ملی و انسجام اجتماعی عمل نماید اقدام کند. در این راه استفاده از تجربیات مثبت دیگر ملل و مطالعات کارشناسانه با رویکرد پیشگیری و آگاه‌سازی مردمی با توسل به ابزار مشارکت و اعتماد‌سازی مردمی و انجام مشاوره و ارائه خدمات اجتماعی در خور به مردم می‌تواند مشکل گشا باشد.

کلید واژه‌ها:

توسعه صنعتی - تغییرات اجتماعی - جرم - شهرنشینی

مقدمه

اریش فروم می‌گوید: «تاریخ بشر گورستان فرهنگ‌های بزرگی است که پایان فاجعه آمیز آن‌ها بدان سبب است که نتوانستند در برابر چالش‌ها، واکنش‌های برنامه ریزی شده، بخردانه و ارادی بروز دهند.» (روشه، ۱۹۶۸: ۱۰۷).

هدف این مقاله روشن کردن و تبیین دقیق‌تر نکات مبهم و تاریک آن دسته از تغییرات ارزشی در جوامع صنعتی و فرا صنعتی است که به علت عدم توسعه متوازن در کشورهای توسعه نیافته باعث افزایش آمار جرائم خاص یا شکل جرائم در دوران گذر از سنت به صنعت و مدرنیته می‌شود.

این تحقیق توصیفاً در پی اثبات معنا دار بودن همبستگی بعضی جرائم با اخلاق مردمان جوامع صنعتی از راه مطالعات تطبیقی و نظری با قصد آینده پژوهی و چاره جوئی برای نیروی پلیس کشور و مدیران سیاست‌گذاری جنائی کشور در مقابله با موج جرائم جدید یا تغییر شکل داده در راه است. بدیهی است که خلاء مطالعات نظری نیروهای عمل‌گرای در

صحنه رادر حالت انفعالی قرار خواهد داد و هزینه‌های انسانی و مالی و زمانی ما را چندین برابر خواهد کرد. «جایگزینی ارزشهای اخلاقی جدید و ظهور فروپاشی بزرگ در آمریکا به خاطر ضعف و ناکارآمدی اندیشه‌های فلسفی، اقتصادی، اجتماعی، اخلاقی و... بوده است.» (فوکویاما - ۲۰۰۰)

امروزه هرکدام از ما اگر به خاطرات چند دهه پیش خود مراجعه کنیم، خواهیم دید بسیاری از کارها که در گذشته ناهنجار و زشت می‌نمود، به مرور زمان و با شیوع فراوانی آن اندک اندک تبدیل به هنجار^۱ شده و بسیاری از کارهای شایع در گذشته، به علت از دست دادن کارکرد خود به مرور زمان به بوته فراموشی سپرده می‌شود. همواره شاهد آمار شگفتی آوری در جهان توسعه یافته غربی در خصوص بعضی انحرافات و جرائم بودیم که قبلاً در کشور ما فاقد سابقه و یا کم سابقه بوده، اما در حال حاضر به گواهی آمار ارائه شده ماهم در مسیر افزایش این جرائم قرار گرفته‌ایم و این دغدغه که اگر قرار است همگام با توسعه صنعتی شاهد گسترش جرائم موجود در جهان توسعه یافته باشیم، پس هر عقل سلیمی حکم به آمادگی برای مقابله، یا منحرف کردن مسیر جریان‌های زیان‌ده می‌کند توجه به مطالب مستندی که اندیشمندان موجه بین‌المللی اعلام می‌کنند مبین عمق فجایع در پیش رو است. «بیش از نیمی از نوزادان کشورهای اسکاندیناوی نامشروع‌اند، درحالی که این میزان در ایالات متحده به یک سوم می‌رسد. در سوئد، افراد بسیار اندکی به خود زحمت ازدواج می‌دهند، به طوری که این نهاد احتمالاً در دراز مدت وجود خارجی خود را از دست خواهد داد» (پیشین - ۲۰۰۰).

انسانهای اینگونه، با سلاح تکنولوژی‌های جدید چه خواهند کرد؟
«مجرمین آینده، احتمالاً بسیاری از انگیزه‌های بزهکاران امروزی را نظیر شیادی، حرص و طمع، شهوت، انتقام و... خواهند داشت. اما شیوه‌های ارتکاب جرائم آنان اساساً متفاوت خواهد بود. با تکنولوژی در حال توسعه امروزی، مجرم خواهد توانست، خانه‌شمارا با استفاده از خطوط کامپیوتر، تلفن و تویی‌های دوطرفه ویدئو مورد تجاوز قرار دهد. او (مرد یا زن) می‌تواند از طریق مزاحمت‌های روانی و تکنیک‌های دستکاری ذهنی، شما را مورد

1. Norm

حمله قرار داده و برای خارج شدن از مغز شما درخواست پول کند. تکنولوژی جدید همه این امور را ممکن و حتی محتمل خواهد ساخت» (فتاح، ۱۳۸۲: ۵).
در این نوشتار ما به دنبال پاسخ اجمالی به این مسئله هستیم که آیا روند صنعتی شدن تأثیری بر تغییرات جرائم دارد؟ و اگر چنین است ابعاد مسئله اصلی باید به شرح پرسش هایی از این دسته ارزیابی شود.

آیا روند صنعتی شدن تأثیری بر شکل و محتوی جرائم دارد؟

آیا روند صنعتی شدن تأثیری بر افزایش جرائم دارد؟

آیا روند صنعتی شدن باعث ایجاد جرائم جدید می شود؟

ویژگی و معرف های یک جامعه صنعتی:

جامعه شناسان تغییرات اجتماعی پیامدهای فرایند صنعتی شدن را با شاخص های متفاوتی اعم از ۳ تا ۳۰ ویژگی عنوان کرده اند.
در این تحقیق ما پنج شاخص مشترک که پس از توسعه شهرها و پیدایش روابط مدرن در اکثر نظریات قابل رویت است را پذیرفته و شرح می دهیم:

۱- تراکم جمعیت در شهرها: پر واضح است که صنعت در ذات خود هم ردیف به وجود آمدن شهرهای جدید و یا گسترش شهرهای سابق است. به همین دلیل بسیاری از عوارض و پیامدهای شهرنشینی حوزه مشترکی با فرایند صنعتی شدن دارد. تمرکز جمعیت در ابتدا به منظور تأمین نیروی کار صورت گرفت و در ادامه با افزایش مهاجرت از روستاها به شهرها و نهایتاً "با کاهش مرگ و میر (خصوصاً کودکان) بر اثر پیشرفت های بهداشتی و پزشکی تشدید می گردد. تراکم جمعیت بدون برنامه ریزی های لازم خود بستر آسیب های اجتماعی بعدی است.

۲- سیطره تکنولوژی و فرهنگ آن: تکنولوژی های جدید تولید را به شدت افزوده و در حوزه مهارت های شغلی، تقسیم کار دقیقی حاکم کرده است و به این دلیل، انسان امروز خود هم نوعی تبدیل به ابزار تولید شده و دچار بیماری از خود بیگانگی، و دیگر الفتی

با محصول و دسترنج خود ندارد. ضمن اینکه تکنولوژی با ورود خود به جوامع توسعه نیافته (با تقویت ارتباطات و حذف فاصله‌ها) سرمنشاء بروز فرهنگ‌های خاصی شده که در جوامع سنتی فاقد سابقه بوده است.

۳- پول سالاری و مصرف گرایی: چون بنای جوامع امروزی بر اساس داده‌ها و ستانده‌ها پی ریزی شده پول در جوامع صنعتی جایگزین خدا در جوامع سنتی شده است. و چون در زندگی مادی امروز ارزشها بر میزان لذت جوایی افراد از عمر گذران آدمی می چرخد، افراط در مصرف و متمتع شدن، نشانه‌های کامیابی افراد محسوب می شود.

۴- تضعیف نقش سنتی خانواده‌ها: در جوامع صنعتی خانواده‌ها کار کرد حمایتی و نظارتی خود را از دست داده اند و با تبدیل از شکل گسترده به هسته‌ای حوزه آنها در حد رشد و پرورش اولیه کودکان تا سن تمییز و یا حداکثر بلوغ بوده و وظایف سابق خانواده را جامعه بر عهده گرفته است.

۵- فردیت گرایی و خود محوری: انسان امروز فاقد حمایت‌های عاطفی خانواده، قوم و قبیله دوران‌های گذشته است و هر فرد باید به توانایی‌های اکتسابی و جایگاه اجتماعی خود تکیه کند. لذا، احساس ایثار و از خود گذشتگی و جامعه محوری در این گونه اجتماعات کم رنگ تر می شود. مگر اینکه گروه یا صنف ابزاری برای رسیدن به خواسته‌های فردی وی باشد که این هم از صور تغییر شکل یافته خود پرستی است.

تمرکز جمعیت در شهرها

توسعه تکنولوژی
و فرهنگ آن

پول سالاری و
مصرف گرایی

خودوندی و فردیت گرایی

تضعیف نقش سنتی خانواده

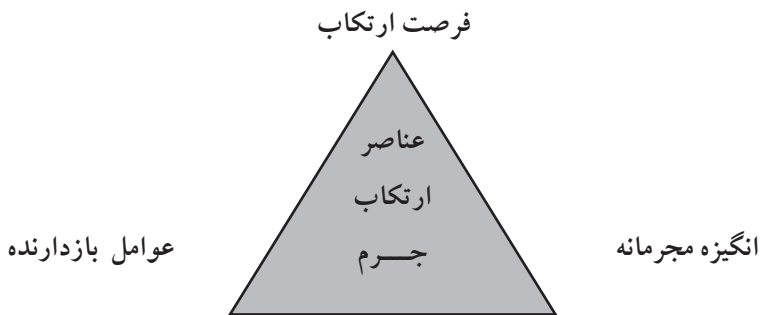
حال که تا حدودی با مفاهیم مورد نظر در جوامع صنعتی و مدرن شده آشنا شدیم، باید به نقش تأثیر گذار آن بر موضوع فعالیت سازمان پلیس که پیشگیری از جرائم را شعار خود قرار داده است، پرداخته شود.

شرایط ارتکاب جرم و شاخص‌های آن:

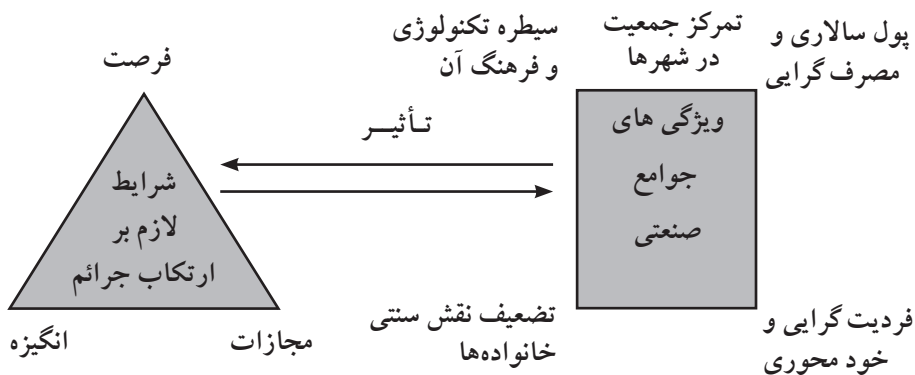
فرهنگ فارسی عمید در جلد اول خود جرم را مترادف گناه و بزه دانسته است. تاریخ پیدایش جرم را باید به پیدایش اولین شکل و اجتماعات انسانی نسبت داد (اسماعیل فتاحی ۱۳۸۲: ۲) حقوق جزای اسلامی ایران نیز هر فعل یا ترک فعل را که به موجب قانون منع و برای آن مجازات تعیین شده باشد، جرم نامیده می‌شود. با عنایت به اینکه محقق در این مقاله به دنبال چرایی‌های ارتکاب جرم از دیدگاه فلسفی نیست به همین مقدار بسنده می‌شود.

اما مطلبی که ما به دنبال آن هستیم به نوعی از باب متغیر وابسته (تغییرات جرائم) موضوع تحقیق و عناصر لازم برای ارتکاب جرم است. بر اساس مدل ارائه شده کوهن و فلسون (جرج ولد و دیگران ۱۳۸۰: ۱۰۰) سه عنصر برای ارتکاب جرم ضرورت دارد:

- ۱- میل یا انگیزه مجرم برای ارتکاب جرم که به آن عنصر معنوی در تحقق جرم نیز گفته شده است.
- ۲- مهارت و ابزار لازم برای ارتکاب و وجود موقعیت برای انجام فعل مجرمانه که شامل عنصر مادی جرم می‌شود.
- ۳- مجموعه سیاست‌های پیشگیری نظری و عملی بازدارنده که به آن عنصر قانونی هم می‌گویند.

حال با تلفیق ویژگی‌های جوامع صنعتی و شرایط لازم بر ارتکاب جرائم مورد نظر به مدل مفهومی مورد نظر تحقیق رسیده و روابط موجود را می‌توان به صورت شکلی مطالعه کرد.

نگاهی به مدل تحقیق

این گفتار حول یک مسئله اصلی و مطالعات پیشین و بر اساس آن ابعاد سازی و سپس تعریف عملیاتی متغیرها و فرضیه پردازی سازماندهی می‌شود و برای این منظور، ابتدا واژه‌های تغییرات جرائم را به سه بعد:

الف- تغییرات شکل ارتکاب و محتوا.

ب- تغییرات رشدی.

پ- تغییرات به صورت جرائم ایجاد و یا پیدایشی در عصر حاضر تقسیم کرده و برای هر بعد، جرائم مشخصی را به عنوان گواه مطالعه به شرح ذیل در نظر گرفته‌ایم.

الف- جرائمی که با توسعه فناوریهای صنعتی شکل ارتکاب و محتوایی آنها متحول می شود:

جعل.

کلاهبرداری.

جرائم امنیتی.

ب- جرائمی که با تغییر ارزش های اجتماعی و فرهنگی رشد و یا کاهش می یابد:

تصادفات جاده ای .

فرار از منزل نوجوانان.

مصرف مواد مخدر.

طلاق.

سقط جنین.

خودکشی.

پ- جرائم فاقد سابقه قبلی و متولد شده در سده اخیر:

جرائم رایانه ای.

پول شوئی.

تولید و فروش مواد مخدر صنعتی.

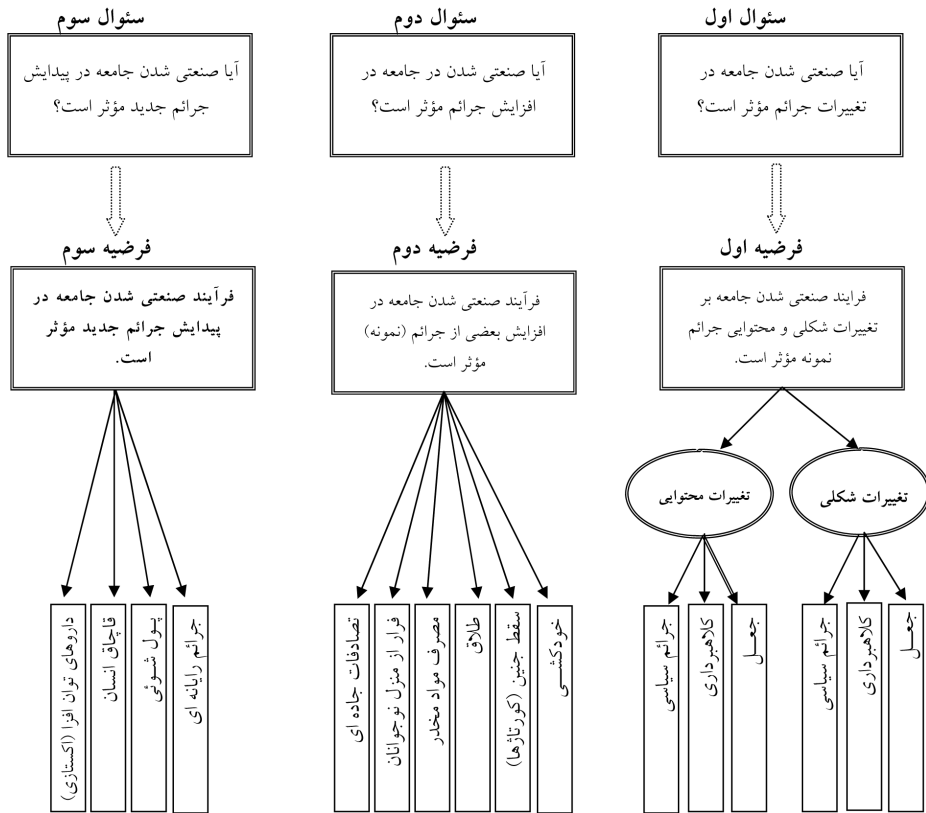
قاچاق انسان.

نتایج پیمایش نظرات خبرگان:

یافته های نمونه انتخاب شده از جرم شناسان دانشگاهی و جرم یابان اجرائی نشان داده (غنی لو، ۱۳۸۳: ۹۵-۸۵) که کلیه پیش فرض های مقاله (بر اساس پرسش نامه تدوین شده به روش طیفی لیکرت) مورد تأیید قرار گرفته است که برای فهم بهتر، این روند در شکل زیر نمایش داده می شود:

سؤال اصلی

تأثیر فرآیند صنعتی شدن جامعه بر تغییرات جرائم

جمع بندی

به جهت تعیین نوع تفکر تصمیم سازان سازمان پلیس کشور (به روش A.H.P) وزن اعطائی به فاکتورهای پنج گانه مورد سنجش از دیدگاه ۲۵ نفر خبرگان ناجا (همان ص ۱۰۰) به ترتیب اولویت عبارت بود از:

تراکم جمعیت در شهر تهران با وزن ۳۰٪.

توسعه تکنولوژی و فرهنگ آن ۲۲٪:

پول سالاری و مصرف گرائی ۲۱٪:

خودمحموری و فردیت گرائی ۱۴٪:

تضعیف نقش سنتی خانواده‌ها ۱۳٪:

دقت در ارقام فوق اختلاف قابل توجه تراکم جمعیت شهر تهران نسبت به دیگر ویژگی‌های آن را نشان می‌دهد و این ویژگی به عنوان یکی از علل اصلی در تصمیم‌گیریها باید مدنظر باشد. نتیجه اولویت بندی میزان تغییر عناصر تشکیل دهنده جرم در این پروسه نیز نشانگر این مطلب است که دو عامل فرصت‌های ارتکاب و قصد مجرمانه نسبت به اقدامات بازدارنده وزن بیشتری داشته و تاثیرات محیطی بر تغییرات جرائم حائز اهمیت است.

۱- عنصر مادی جرم با وزن ۵۷٪:

۲- عنصر معنوی جرم با وزن ۲۹٪:

۳- عنصر قانونی جرم با وزن ۱۴٪:

راهبردها و پیشنهادها

۱- برابر فرضیه اول که تأثیر فرآیند صنعتی شدن بر تغییر شکلی جرمی از قبیل جعل و کلاهبرداری و جرائم سیاسی امنیتی مسجل سازد (پیشین: ۸۵) لازم است سازمانهای درگیر در تولید امنیت و علی‌الخصوص ناجا که مسؤل حفظ و تأمین امنیت فیزیکی جامعه است با دو هدف گذاری توسعه تکنولوژی‌های جدید در امر مبارزه و سپس ارائه آموزش‌های جدید به افسران و مامورین خود به استقبال شرایط تحمیل شونده برود و با سرلوحه قرارداد اصل پیشگیری مقدم بر درمان است، امر کنترل جرائم را از حالت انفعالی بدر آورند در این راه برگزاری کلاسهای تخصصی در خارج از کشور یا تبادل اطلاعات با پلیس کشورهای صنعتی راه گشا است.

بدیهی است با تغییر شکل جرائم، دیگر تعاریف قانونی سابق بر آنها مصداق نخواهد داشت و در این راستا قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی باید با دید وسیع‌تری در تدوین، تصویب

و تفسیر قوانین جزائی و مدنی همت گمارند. برای نمونه قانون مجازات اسلامی، جعل را جرمی می‌داند که بر روش‌های مخدوش کردن، الصاق کردن و... بر روی اسناد مکتوب صورت می‌گیرد. این در حالی است که امروزه بیشترین حجم جعل در کشورهای صنعتی در فضای سایبر (رایانه) صورت می‌پذیرد.

۲. در فرضیه دوم ما بر اساس آمار موجود در کشور و مقایسه آن با شهر تهران نظر خود مبنی بر تأیید فرایند صنعتی شدن بر تغییر جرائم از باب افزایش کمی میزان ارتکاب آسیب‌هایی از قبیل خودکشی - مصرف مواد مخدر - سقط جنین و آسیب‌های مانند فراز نوجوانان از منزل - طلاق - تصادفات را از دیدگاه خبرگان ناجا مورد ارزیابی قرار دادیم که طبق یافته‌ها عموماً تأیید شدند.

با عنایت به اینکه جرائم منبعث از پیامدهای توسعه صنعتی بیشتر خاستگاه نوع نگرش بر اساس تحمیل شرایط جدید در جامعه است و در جهان سوم بسیاری از آنها به جهت توسعه نامتوازن در تمامی ابعاد (زیرساختگی - فرهنگی - آموزشی - هزینه‌ای) است، برخورد فیزیکی و کیفر محور پاسخ در خوری به تغییرات افزایشی نخواهد بود. برای نمونه مجلس شورای اسلامی پس از سالها ممنوعیت سقط جنین در ۵۳ مورد آن را مجاز اعلام کرده است و اصولاً در خودکشی مجرمی برای کیفر دیدن وجود ندارد یا در بسیاری از کشورها معتاد را بیمار تلقی می‌کنند تا مجرم. یا در میان حقوقدانان بحث‌های زیادی مطرح است که دختری که بد سرپرست است و قصد ارتکاب جرمی هم ندارد، مجبور به زندگی با یکی از والدین خود است؟ یا در تصادفات جاده‌ای کشورهای توسعه نیافته فقط یکی از اضلاع عامل وقوع را انسان عجول تشکیل می‌دهد و علل کلان قضیه عدم تطبیق سرعت و حجم خودروهای جدید با جاده قدیم است.

مجموعه مطالب فوق نشانگر این است که رویکرد مبارزه با تغییرات افزایشی باید با رویکردی آسیب‌شناختی باشد و راه مبارزه مشارکت اجتماعی و یا مجرم در امر درمان است و این ممکن نیست مگر با کار علمی و اعتمادسازی عمومی و شعار آینده ما باید «آموزش و اطلاع رسانی همگانی + مشارکت اجتماعی + مشاوره و امداد» باشد.

همان گونه که در مبانی نظری تحقیق عنوان شد؛ جرم شناسان جدید، امروزه به جای بررسی چرایی و علت جرم به چگونگی ارتکاب آن می‌پردازند. آنها معتقدند بسیاری از افراد اگر در وضعیت مساعد و فرصت مناسب ارتکاب جرائم قرار گیرند به احتمال زیاد مرتکب جرم مورد نظر خواهند شد و بر این قاعده معتقدند که باید فرصت ارتکاب با بهره‌گیری از اصول پیش بینی و سپس پیشگیری از مجرمین بالقوه سلب شود. متولیان مبارزه با جرائم با انجام تحقیقات توسعه‌ای می‌توانند علل افزایش خارج از قاعده بعضی از جرائم را مشخص و کمینگاه ارتکاب را مورد حفاظت قرار دهند.

۳. در فرضیه سوم هدف ما بررسی تأثیر فرایند صنعتی شدن بر تغییرات ایجاد یا پیدایشی بوده است و بر اساس نگرش سنجی خبرگان ایجاد جرائم جدید از قبیل جرائم رایانه و تولید و مصرف داروهای توان افزا کاملاً مورد تأیید قرار گرفته و جرائمی از قبیل پول‌شوئی و قاچاق انسان ارتباط کم اهمیت‌تری با دنیای جدید که محصول صنعتی شدن است، داشته‌اند.

لذا، قوه قضائیه و نیروی انتظامی در راستای توسعه منابع انسانی خود باید نسبت به تربیت افسران آشنا به آخرین دستاوردهای کامپیوتری و تسلط به زبان انگلیسی اقدام کنند تا تغییر موازنه مجرمین (مجرمین همواره یک گام از پلیس جلوتر هستند) فضای سایبر و دنیای مجازی را نیز به تسخیر مجرمین جدید در نیارود.

با عنایت به اینکه جرائم جدید همان گونه که از نامشان پیداست متأخرند، در خصوص مبارزه با آنان خلاء قانونی و فنی زیادی وجود دارد که پس از مطالعات کارشناسی دقیق باید به صورت لوایح قضایی به مجلس ارائه شود.

با توجه به اینکه ایران نیز در آستانه عضویت سازمان تجارت جهانی است، باید تکلیف خود را با اقتصاد زیرزمینی و سیاه که از خود رد ثبتي به جای نمی‌گذارد روشن کند. ما نیز در آینده درگیر تجارت کثیف خرید و فروش کودکان - درآمدهای مواد مخدر جدید و... خواهیم شد از هم اکنون باید مرکز مبارزه با جرائم اقتصادی ناجا پس از تصویب شورای عالی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، نسبت به ایجاد سازمان و انتقال دانش مبارزه با پول‌شوئی در سیستم‌های

بانکی اقدام کند.

مواد مخدر جدید به سرعت در حال شیوع در میان جوانان کشور است. سازمانهای درگیر خصوصاً ستاد مبارزه با مواد مخدر ریاست جمهوری باید نسبت به زدودن فرهنگ غلط غیر زیان آور بودن آنها به خانواده‌ها اقدام کند تا مانند ایدز به علت پنهان کاری با آمار باورنکردنی در آینده‌ای نزدیک مواجه نشویم.

با عنایت به اینکه تولید امنیت و وظیفه‌ای فرابخشی است که یکی از عوامل آن نیروی انتظامی است، باید مانند اکثر کشورها نهادی بر شکل‌گیری - نحوه گسترش - درصد شیوع در اجتماع - سیاست‌گذاری استراتژی جنائی کشور و... با نام شوارعیالی کنترل آسیب‌های اجتماعی - ناهنجاریهای فرهنگی و جرائم تشکیل و دبیری آن با فرماندهی محترم ناجا و ریاست آن با مقام محترم ریاست جمهوری و یا رئیس محترم قوه قضائیه باشد تا سازمانهای درگیر با استراتژی واحد و هدفمند اقدام به هزینه‌های مالی و انسانی کنند. البته، در حال حاضر کمیسیون امور اجتماعی مجلس شورای اسلامی و شورای امنیت کشور به صورت پراکنده و انفعالی اقدام به این کار می‌کنند که فاقد بهره‌دهی لازم است. زیرا اولی رویکرد قانونگذاری در حوزه مسائل گسترده اجتماعی داشته و دومی رویکرد بحران یا تهدید محوری بر علیه نظام دارد که مطابق با اینگونه خلاها نیست.

فهرست منابع

۱. روشه، گی (۱۳۷۴)، **تغییرات اجتماعی**، ترجمه منصور وثوقی، تهران، نشرنی.
۲. فتاح، عزت (۱۳۸۲) **آینده جرم‌شناسی و جرم‌شناسی آینده** ترجمه اسماعیل رحیمی نژاد، فصلنامه مفید، شماره ۱۴.
۳. غنی‌لو، رضا (۱۳۸۳) **پایان نامه کارشناسی ارشد**، بررسی تاثیر فرایند صنعتی شدن بر تغییرات جرائم، دانشکده فرماندهی و ستاد ناجا.

1-francis fukoyama "surveying the world of idea in the Wilson quaterly" summer 1990

2- shelly. louse1: **crime and modernization**. southern illiois university press
carbondal. 111

3-www. Google. com/ articles/socialchange /2004